

- 17 - 18. století

Podstata a myšlenky baroka

- Baroko vytváří kontrast k renesanci a humanismu. Do popředí se dostává opět náboženství, katolická církev tvrdě bojuje proti reformačním církvím, došlo k obnově inkvizice, bůh je nejvyšší. Baroko klade důraz na bezmocnost člověka vůči bohu a světovému řádu.
- Člověk je otřesen z reality, z krutosti třicetileté války a lidské společnosti- odvrací se od vlastního rozumu a uzavírá se ve svém nitru- jedinou nadějí ne přežití je odevzdání se bohu a duchovenstvu.
- Baroko vzniklo jako důsledek třicetileté války
- Také tvoří poznání a vědění- pravdu ale nehledá sám, vlastním rozumem, nýbrž ji považuje za zjevenou- hodně vychází z Bible; člověk= nicota a Bůh je veliký

Baroko v umění

- Typické jsou mohutné, velké a majestátní stavby, člověk se jimi má cítit ohromen, chrám otevřený svou kupolí k nebesům, Bohu a věčnosti.
- Sochařství a malířství je typické vnitřním napětím- maximálně vyjádřit emoce postav (Lorenzo Bernini- vidění svaté Terezie), ideálem krásy v baroku jsou kypré tvary
- Bohaté zdobení staveb
- Využívá šerosvit

Literatura

- v době 30-ti leté války -> surovost, důraz na lidskou bezmocnost, krize renesančního optimismu. Neschopnost změnit svět, jedinou oporou je Bůh. Nedůvěra v rozum= útlum vědeckých disciplín, zájem o náboženskou dogmatiku.

Působení jezuitského řádu (od 1534), nástup protireformace (proti protestantismu).

Hlavním principem se stává kontrast světa pozemského a nadzemského, božího (transcendentálního)

Obrozuje se duchovní literatura- autoři z řad kněží, prozaická tvorba (legendy), kázání, postily.

Poezie- duchovní lyrika, náboženský epos hrdina šířitel mravních ideálů.

Světská literatura o aristokratické společnosti, rytířské a pastýřské romány, galantní dobrodružství.

Mnoho metafor, bohatá symbolika, alegorie, hyperbola, expresivní výrazové prostředky

Francie

až do vlády Ludvíka XIV. Baroko -> klasicismus. Období velkých bojů mezi šlechtou a královským absolutismem.

preciosní styl- précieux- vumělkovaný, strojený- hlavně v poezii, pronikl do šlechtických salonů, hlavním námětem idealizace aristokracie. Aristokracie se schází Madame de Rambouillet -> přijímala politiky, umělce, pronikají zde i nové myšlenky, uvádějí se do společnosti básníci, spisovatelé. Právě v salonkách před ženami zjemnili mluvu, ne vulgární.

duchovní tvorba- reaguje na krutou náboženskou válku mezi katolíky a hugenoty (kalvinismus)- dílo Theodora Agrippa d'Aubigne- „Tragické básně“- utrpení své církve, hrozí trestem- pekelnými mukami.

Edmond Rostand

(1868 Marseille-1918 Paříž) byl významný francouzský dramatik a básník. Rostand se narodil do zámožné rodiny, věnoval se volné literární tvorbě. Stal se členem Francouzské akademie. Napsal světově proslulé veršované drama **CYRANO DE BERGERAC**.

Cyrano de Bergerac

vlastním jménem Hector-Savinien de Cyrano (1619- 1655) byl francouzský spisovatel, mimo jiné autor satirických utopických cestopisů. Charismatická osobnost, mušketýrský kadet, voják z povolání, 2x raněn, po druhém zanechává vojínství -> služby kardinála, ženy velkou vášní-měl syfilis, urazil šlechtice, hodili na něj trám, vše psal rukopisem- necítil se být spisovatelem.

střežil archivní tajemství v Paříži, otec šlechtic, matka neznámá, ovlivnila ho 30ti letá válka-za republikány, prodal majetek, vzdal se titulu -> nepracoval -> umění, chodil na přednášky profesorů, chytrý, šermíř-démon statečnosti

odvážný a svobodomyšlný, baroko má kredity a on je porušoval

napsal: **DRUHÝ SVĚT**, utopistické cestopisy: **CESTA NA MĚSÍC**, **CESTA DO SLUNEČNÍ ŘÍŠE**, za svůj život nic nevydal

Proslulost postavě Cyrana z Bergeracu dodal francouzský dramatik Edmond Rostand veršovanou divadelní hrou Cyrano z Bergeracu (1897). Na motivy této hry vznikla i četná filmová zpracování.

Itálie

Torquato Tasso

- vzdělanec, žije a píše na dvoře vévody z Urbina, procházel dvory a tak celý život poslouchal intriky dvora a církve. Bátl se inkvizice,-oslavil křesťanství-

- Veršovaný duchovní epos **OSVOBOZENÝ JERUZALÉM**- o obléhání a dobytí svatého města křesťanskými vojsky- v čele stojí rytíř Gotfried, zamiluje se do krásné Armidy- ona je pohanka, bojovnice -> přestoupí na víru. Borokní pojetí muslimů- jsou nástrojem ďábla.

úprava- spoutaný Jeruzalém

Anglie – odmítají psát styl evropského baroka- ciničtější, zvědavější, nehrají si s kontrasty, pohlížejí na myšlenky křesťanství (přínosy)

John Milton 1608-1674

- bouřlivá doba, žije v období anglické revoluce

- oční vada- oslepl ve stáří, rodiče chtěli, aby měl dobré vzdělání, chtěli ho dát do anglikánské církve, on ale chtěl vstoupit do politiky. Pak se oženil a začal psát epos Ztracený ráj.

ZTRACENÝ RÁJ- vychází z Bible- biblický epos- příběh pádu Adama a Evy, má i světskou podobu-Boj Satana s bohem. Začíná pohledem na peklo- monolog satana (on chce vládnout) proti bohu (i se mu vysmívá). Když je Eva vyhnána z ráje, Adam jde s ní a vyvíjí potom dynastii lidí... - souvislost s pádem andělů- první čerti mají křídla.

- psal i politické traktáty

- zdůrazňuje svobody lidského rozhodování proti zásahům všemocného osudu a boží vůle

- 2 linie: 1) lidská- Vyhnání Adama a Evy z Ráje

2) duchovní- motiv Satana proti Bohu

Německo

Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen 1621-1676,

- představitel pikareskního románu
- Dobrodružný **SIMPLICUS SIMPLICISSIMUS** = „Nejprostší Prostduchý“
- Šestisvazkový prozaický román, řemeslnická rodina, byl voják- mnoho zaměstnání, obyčejný německý lid. Naivní prostáček ale dokáže využít situace.
- Psáno v první osobě, vyprávění z pohledu prostáčka, Německo rozvrácené třicetiletou válkou
- Naivní vypravěč je jako chlapec nucen uprchnout z domova (vypleněný vojáky za třicetileté války), vychovává ho zbožný poustevník (ve skutečnosti šlechtic a jeho otec), ten ho nazve Simpliciem. Po smrti učitele chodí Evropou s mnoha tvářemi- blázen, dobrodruh... je znechucen- bude poustevník- > má klid od života.
- => člověk 17.stol. hledá útočiště v samotě
- ukazuje, že se neměl člověk kam schovat před násilím
- napsané s humorem pro drsnou realitu

Španělsko

Terezie z Avily (svatá Tereza)

Podílela se na reformě karmelitského řádu

KNIHA O JEJÍM ŽIVOTĚ (zpověď vlastní pouti k hluboké víře)

Svatý Jan z Kříže

Mystické zpěvy, něžná mystická lyrika: **VÝSTUP NA HORU KARMEL**

Luis de Góngora

Světská tvorba, dílo: alegorická poema s antickými motivy, plná zdobnosti (gorgonismus)

Pedro Calderon de la Barca 1600-1681

- Jeden z největších španělských dramatiků, lyrik, hrozně moc divadelních her- jsou jednoduché- 200- moc se nehrají. Vytvářel náboženská básnická dramata symbolů. Hlavně zápletkové komedie a tzv. komedie pláště a meče, nejznámější: „Život je sen“.
- „**VELKÉ DIVADLO SVĚTA**“- svět zobrazil jako komedii řízenou božským režisérem.
- Zpracovával náměty ze současného života, z dějin, mytologie, věnuje se vnitřnímu životu hrdinů.
- Byl posledních 30 let života katolický kněz, psal básně, srážka idejí- nesnižuje se, na šlechtickém dvoře, morálka, úcta.
- Za začátku čerpal z Lope de Vega, hry ale na rozdíl od něj rozvíjí chladně logicky.
- **DÁMA SKŘÍTEK**- zápletkový román
- **ZALAMEJSKÝ RYCHTÁŘ**- každý člověk má právo na čest, rychtář ji hájí proti výše postavenému.
- **ŽIVOT JE SEN**- filosoficky i politicky odvážné drama, Princ Segismund z Polska dokáže zvítězit nad zlou věštbou i nad sebou samým a svobodnou vůlí překonat své osudové předurčení.